

पाठ ९

सङ्गीत मा विविधता

भारतको सङ्गीत टेपेस्ट्रीको अन्वेषण गर्दै

उद्देश्य: भारतका विभिन्न सङ्गीत शैलिहरूका गीतहरू सुन्न र सिक्न ।

एउटा मणिपुरी गीत सिक्नुहोस्

हा उरित नापाङ्गी

भाषा: मणिपुरी

हा उरित नापाङ्गी, नमाना कौवी
तदबी

नापाना कौवी खुम्दाबी

या होई होई या होई होई या या तहोई होई

उरित डांगबी खुनु छैजोन

नापाङ्गी फौका आयम्बा

या होई होई या होई होई या या तहोई होई

अर्थ

पक्षी, उरितले, आमाको आवाज वा बाबाको आवाज सुन्न सकेन । ताली बजाउनुहोस् र पक्षीलाई आकर्षित गर्नुहोस् । रातो रंगको पक्षी, उरित, एउटा डव जस्तै छ

0680CH09

जसको पेट छ र उचाइमा उड्छ । ताली बजाउनुहोस् र पक्षीलाई आकर्षित गर्नुहोस् ।

शिक्षकहरूका लागि नोट

हामीले भारतका विभिन्न क्षेत्रहरूबाट केहि गीतहरू सुझाव गरेका छौं । हामी शिक्षकहरूलाई यस सूचीबाट कम्तीमा पाँच गीतहरू सिकाउन अनुरोध गर्छौं । तपाईंले त्यस्ता क्षेत्रीय गीतहरू पनि सिकाउन सक्नुहुन्छ जसलाई तपाईंलाई लाग्छ कि बालबालिकाले सिक्नमा रमाइलो गर्नेछन् ।

केरलाका एउटा डुङ्गा गीत सिक्रुहोस्

वञ्चिपट्टु सिक्रुहोस्। वञ्चिपट्टु पारंपरिक बोट दौडसँग सम्बन्धित छ, विशेष गरी केरलाका पछाडिका पानीमा हुने प्रसिद्ध साँप बोट दौडहरू। यी बोट दौडहरू राज्यको सांस्कृतिक उत्सवहरूको अभिन्न हिस्सा हुन्। यी बोट दौडहरू जीवन्त र लयबद्ध बोट गीतहरूसँग साथै प्रस्तुत गरिन्छ।

केरल साँप नाव दौड

कुट्टानादन पन्चायिले

भाषा: मलयालम

कुट्टानादन पन्जायिले

कोचु पेन्ने कुँयिलाले

कोट्टु वेनम् कुञ्जल वेनम्, कुरावा वेनम्

कुट्टानादन पन्जायिले, थियै थाका थियै थोम

कोचु पेन्ने कुँयिलाले, थिति थरा थै थोम

कोट्टु वेनम् कुञ्जल वेनम्, कुरावा वेनम्

(ओ ... थिथिथरा थिथियै थियै थाका

थै थोम) × ४

वरवेल कानारु वेनम् कोडी थोरानंगल

विजयश्री लाली थारयी वरुनु जंगल

(ओ ... थिथिथरा थिथियै थियै थाका

थै थोम) × ४

करुथा चिराकु वाचु थियै थाका थै थै

थोम

अरयान्ना किलिपोले थिथिथारा थै थोम

कारुत चिराकु वेचोर अरयान्ना किलिपोले

कुथिचु कुथिचु पैयुम कुथिरा पोल

(ओ ... थिथिथरा थिथियै थियै थाका

थै थै थोम) × ४

अर्थ: यो गीतले केरलाको कुट्टानद क्षेत्रको सुन्दरताको चित्रण गर्दछ र यसले प्राकृतिक वातावरणमा गाउन र रमाइलो गर्नको इच्छा व्यक्त गर्दछ।

के तपाईंलाई थाहा छ

एउटा उत्कृष्ट संगीतकार
सन् १९२६ मा असमको सादिया
नगरमा जन्मिएका थिए, जसको नाम
भुपेन हजारिका थियो। उनी एउटा
प्लेब्याक गायक, गीतकार,
संगीतकार, कवि, अभिनेता,
कलाकार, सम्पादक, चलचित्र निर्माता
र शिक्षाविद् थिए
उनलाई "सुधा कण्ठ" को नामले
व्यापक रूपमा चिनिन्छ। उनले
संगीतलाई
'सामाजिक परिवर्तनको साधन'को
रूपमा
प्रयोग गरे
र प्रेरणादायक गीतहरू रचना
गरे।
उनी विभिन्न राष्ट्रिय
पुरस्कारका प्राप्तकर्ता हुन्,
जसमा
भारत रत्न, दादासाहेब
फाल्के पुरस्कार र
सङ्गीत नाटक
अकादमी समावेश छन्।

उत्तरपूर्वमा, असममा एइ माटिरे मोरो मोटे जस्ता

धुनहरू छन्।

हामी गीत सिकौं।

भाषा: असमिया

एइ माटिरे मोरो मोटे

माटिके सुमिलो

एइ माटिते जीवन सोबी

आँकी आँकी मोसिलो

दूर आकहार रोहन

कियोनो लागे लागे

हागोर तोलिर माणिक

कियानो लागे लागे

आनहा आनहा

माटिर बुकुत मोनोर मालोती बुतोलोन

मोनोर कोरोनिर

हुरोर पापोरिरे आजि

हुकुमार थापोन होजूवा

हुण्डोर हुडीनोर

नोतोन दृष्टिकोन नोमुवा

अर्थ: गायकले आकाशका रंगहरू वा महासागरका
मोतीहरूमा होइन, पृथ्वीप्रति माया व्यक्त गर्छन् र
यसमा खुशी भेट्टाउने कुरा गर्दछन्। गायकले महसूस
गर्छन् कि प्रकृतिका सबै पक्षहरू जस्तै सूर्यको प्रकाश
वा वन, आदि पृथ्वीमा छन् र ती अत्यन्तै मूल्यवान
छन्।

आउनुहोस् पश्चिममा गुजरातको भूमिमा गएर गीत
सिक्रुहोस्, पोटाना जे दरिया मा

भाषा: गुजराती

पोटाना जे दरिया मा

पोटानी जे डुबकी थी

जात नु अमूल मोती लो

एवो कोन छे खलासी

मने कहि दो ने

एना थाम ने ठेकाना

मने दई दो ने

एवो कोन छे खलासी

मने कहि दो ने

गोती लो, तमे गोती लो गोती लो

अर्थ: यो गीतले जीवनलाई समुद्रमार्गको यात्रा भनेर रूपकको रूपमा वर्णन गर्छ। डुङ्गा चालकले दिशा र उद्देश्य प्रदान गर्ने व्यक्तिको प्रतीक हो, जबकि मोतीहरूले यी अनुभवहरूबाट प्राप्त मूल्यवान क्षणहरू वा खजाना प्रतिनिधित्व गर्छ।

गुजरातबाट गरबा सिक्रुहोस्

गरबा एउटा पारंपरिक सङ्गीत र लोक नृत्यको नाम हो, जुन प्रायः नवरात्रि महोत्सवको समयमा प्रदर्शन गरिन्छ। यस रूपमा पारंपरिक ताल वाध्ययन्त्रहरू जस्तै ढोल, तबला, ढोलक, र सुरिलो वाध्ययन्त्रहरू जस्तै हार्मोनियम र बासुरी बजाइन्छ। शरीरको ताल जस्तै ताली बजाउने, खुट्टा टेक्ने र डाण्डीया स्टिकसँग ट्याप गर्नेले थप तालिक परतहरू थप्छ। सुरिलो संरचनाहरूले खुशी र उत्सवको भावना उत्पन्न गर्छ। नर्तकी भगवान कृष्ण (कानुड़ा) प्रति आफ्ना प्रेमको बारेमा गाइरहेकी छिन्।

तारी बाँकी रे

तारी बाँकी रे पघलडी नु
फुमतु रे माने, घामतु रे आटो
कौंचुरे कनूडा ताने अम्टु
तारी पगु रे पगखु चम
फुमतु रे माने, घामतु रे आटो
कौंचुरे कनूडा ताने अम्टु

फुमतु रे माने, घामतु रे आटो
कौंचुरे कनूडा ताने अम्टु
तारी बाँकी रे पघलडी नु
फुमतु रे माने, घामतु रे आटो
कौंचुरे कनूडा ताने अम्टु

थाविल

चेंडा

आउनुहोस्, एउटा तमिल गीत सिकौं
अथिन्योम
अथिन्योम थिन्थियम थोमदना
थिन्थाडी थिन्थोम
थकथिन्योम थिन्थियम
थोमदना थिन्थाडी थिन्थोम

आदाथा जवाथु मनम् आदिदुम
बोम्मि
आन्दावनै थालातुम इसै केलादी
बोम्मि
एन् पाटू वन्दाले मनम्
थुल्लिदुम बोम्मि
आवन पाटू इल्लाधा इडम येङ्गाडी
बोम्मि
मुखन्न मुथागा थंधा पाटू
पुडिचेन

पाटीले पालकोडी नेन्जा नानुम
पुडिचेन

अथिन्योम थिन्थियम थोमदना
थिन्थाडी थिन्थोम
थकथिन्योम थिन्थियम
थोमदना थिन्थाडी थिन्थोम

अर्थ: यो गीतले गीत गाउने खुशीलाई अन्वेषण गर्छ ।
यस गीतमा तालमय तत्वहरू छन् जसले यसलाई
आकर्षक बनाउँछ ।

कन्नड गीत

चेलुवय्या

चेलुवय्या चेलुवो थानी थंडना
चिनमाया रूपे कोलन्ना कोले
चेलुवय्या चेलुवो तानि तंडना
चिनमाया रूपे कोलन्ना कोले

अथा नोडू इथा नोडू
चित्तदुर्गा कोटे नोडू
हाथी नोडू नन्ना तावोर्ना

चेलुवय्या चेलुवो थानी थंडना
चिनमाया रूपे कोलन्ना कोले
चेलुवय्या चेलुवो तानि तंडना
चिनमाया रूपे कोलन्ना कोले

अर्थ: यो एउटा रमाइलो लोक गीत हो जसले
कर्नाटकको सौन्दर्यको विश्लेषण गर्छ । यस गीतले
तपाईंलाई नाच र वरिपरिका चीजहरूको सौन्दर्य
देख्नको निमन्त्रणा दिन्छ, जसमा कर्नाटकको प्रसिद्ध
चित्तदुर्ग किल्ला पनि समावेश छ ।

हाम्रो देशका हरेक क्षेत्रका स्वदेशी गीतका विभिन्न प्रकारहरू
अध्ययन गर्दा, तपाईंले यस अध्यायको शीर्षक 'विविधताका
धुनहरू' को महत्त्व बुझ्नुभएको होला ।

चिमटा

ओ जिन्द माहे बजारे

भाषा: पंजाबी

ओ जिन्द माही बजारे...

ओ जिन्द माही बजारे कुम्लाइयाँ

वे तेरीयाँ लाडलियाँ...

वे तेरीयाँ लाडलियाँ परजाइयाँ

के बाजी फेर कर्दे...

के बाजी फेर कर्दे न आइयाँ

(उम्मा ... उम्मा ... उम्मा ... उम्मा ...

उम्मा ... उम्मा ... उम्म) × २

के एक पल बेही जाना

के एक पल बेही जाना मेरे मखना

वे तेरे बाजू ओये

वे तेरे बाजू वेदा सखना

के एक पल बेही जाना...

के एक पल बेही जाना मेरे कोल...

(उम्मा ... उम्मा ... उम्मा ... उम्मा ...

उम्मा ... उम्मा ... उम्म) × २

अर्थ: यो गीतले प्रेम व्यक्त गर्दछ, र प्रियजनहरूको फिर्ती र सँगै बिताएका प्यारो क्षणहरूको लागि तिर्सना गर्दछ।

क्षत्रिय कुलवात्सन

भाषा: मराठी

क्षत्रिय कुलवात्सन

सिंहासनदीश्वर

श्रीमंत छत्रपती शिवाजी महाराज की जय

अरे आले रे आले रे (आले आले रे)

आर मराठे आले रे (आर मराठे आले रे)

शान राजांची घ्यून (शान राजांची घ्यून)

आता राणी निघाले रे (जय भवानी)

आर तूफान पेटल (तूफान पेटल)

आन गनिम खेतल (गनिम खेतल)

तर एकाच नाव हे

आमच्या शिवबंच घेतला (आमच्या शिवबंच घेतला)

श्वासात राजा आर ध्यासत राजा

घावत राजा आर भवत राजा

जगण्यात राजा आर मरण्यात राजा

हे... शिवबा आर आर...

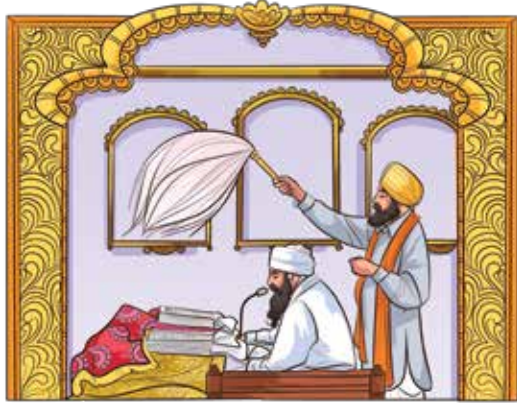
अर्थ: यी बोलहरू छत्रपती शिवाजी महाराजको सम्मानमा, उहाँको वंश, शौर्य र उपलब्धिहरूको प्रशंसा गर्दै छन्। यी बोलहरूले उहाँको नेतृत्व र साहसको श्रद्धा र प्रशंसा व्यक्त गर्दछन्।

पुंगी

के तपाईंलाई थाहा छ

भारतीय सङ्गीतले समाजका परम्परा र अभ्यासहरूबाट धेरै हृदयसम्म आकर्षित गरेको छ। भक्ति वा श्रद्धा, भारतीय सांगीतिक अभिव्यक्तिहरूको प्रमुख तत्व हो। कीर्तन, शबद, भजन र कव्वाली यस श्रद्धापूर्ण संगीतको पक्षलाई उदाहरण पुर्याउँछन्।

संगीत

दैवीका लागि भक्तिमय मार्ग

बालबालिकाहरूले मानिसहरूलाई विभिन्न प्रकारका भक्ति रचनाहरूको पूजा र गीत गाउँदै गरेको देखेको हुनुपर्छ। हामी तिनीहरूमध्ये केही सिक्न सक्छौं।

कीर्तन

भारत रत्न भीमसेन जोशीद्वारा गाइएको गीत

भाषा: मराठी

"जे का रन्जले त्यासी होने जो आपुलेय

तोची साधु ओडे खावा देव

तेथेची जानवा

तुकामाने सांगु किति तोची

भगवंत्याचा मूर्ति"

अर्थ: यो रचना संत तुकारामको द्वारा लेखिएको छ र यसलाई अभंग कीर्तनको रूपमा प्रस्तुत गरिन्छ। गीतले यो सन्देश दिन्छ, "साँचो मानवता त्यो हो जसले अरूको दुःख र पिडालाई गहिरो अनुभव गर्दछ र त्यसको साथमा सहानुभूति राख्दछ। भगवान त्यस्ता करुणामय व्यक्तिहरूको हृदयमा बस्नुहुन्छ।"

शबद

"नानक चिन्ता मत करो,
चिन्ता तिस ही है!

जल मह जन्त उपाइयान,
तीना भी रोजी दे!

नानक चिन्ता मत करो,
चिन्ता तिस ही है!

ओथे हथ ना चलाई,
ना को किर्स कराई!

सौदा मूल ना होवे,
ना को लाये ना दे!

जीया का आहार जीया,
खाना एहो करे!

विच उपाय सायेरा,
तीना भी सार करे!

नानक चिन्ता मत करो,
चिन्ता तिस ही है!"

अर्थ: शबद एउटा गीत हो जुन गुरुद्वारामा गाइन्छ। यो गीतले अत्यधिक चिन्ता नगर्न सल्लाह दिन्छ, किनकि सबै कुरा अन्ततः दिव्य इच्छाले निर्धारण गरिएको हुन्छ। भगवानले पानीमा बिरुवाहरू र प्राणीहरू सिर्जना गरेका छन्। उनले तिनीहरूलाई पनि आहार प्रदान गर्नुहुन्छ। गुरु नानक आफ्ना अनुयायीहरूलाई चिन्ता नगर्न र विश्वास राख्न आग्रह गर्नुहुन्छ। चाहे त्यो नदी होस् या समुद्र, त्यहाँका प्राणीहरू त्यहाँका प्राकृतिक नियमहरूको आधारमा जीवित रहन्छन्। सर्वशक्तिमानले सबै प्राणिहरूको हेरचाह गर्नुहुन्छ।

भजनहरू(हिम) — चर्चहरूमा गाइने

"मलाई मेरो दीपमा तेल दिनुहोस्, मलाई जलिरहेको राखुहोस्
मलाई मेरो दीपमा तेल दिनुहोस्, म प्रार्थना गर्छु
मलाई मेरो दीपमा तेल दिनुहोस्, मलाई जलिरहेको राखुहोस्
मलाई जलिरहेको राखुहोस्, दिनको अन्त्यसम्म
आउनुहोस् र होसाना गाउनुहोस्
होसाना गाउनुहोस् होसाना
राजा को राजा को लागि"

अर्थ: यो गीत एउटा क्रिश्चियन हिम (भजन) हो। यसले आफ्नो विश्वास र श्रद्धा परमेश्वरमा कायम राख्नका लागि आग्रह गर्दछ। यसले येशू मसीहलाई राजा को राजा भनेर स्तुति र पूजा गर्दछ।

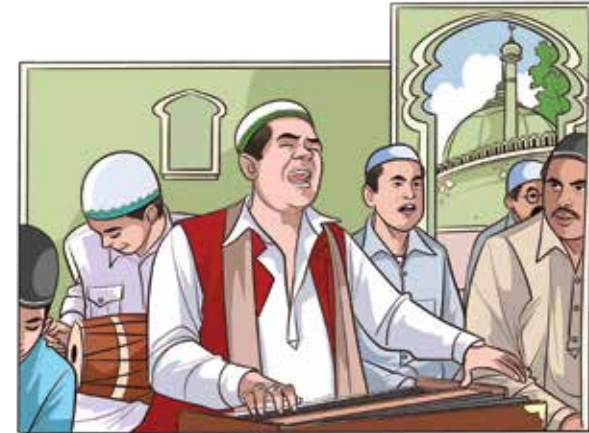
सूफी गीत सिक्रुहोस्

"मो मिना मा"

भाषा: फ़ारसी

"मो मिना मा दूध लेके एमा याके
जिस्मिशा मा दूध लेकिन जा याके
जमा गुफ़तम जान हा ये शान"

अर्थ: सूफी गीत सुनुहोस् र सिक्रुहोस्। 'द फेथफुल आर वन सोल' मसनवीको कविता हो, कुरानबाट प्रेरित र फारसीमा जलाल उद-दिन मुहम्मद बालखीद्वारा लेखिएको उपाख्यान र कथाहरूको सङ्ग्रह, जसलाई रूमी पनि भनिन्छ।

'द फेथफुल आर वन सोल' भन्ने कविताले हामी सबैभित्र एउटै देवत्वको कुरा गर्छौं। जब हामी हाम्रो शारीरिक आवरणका बाधाहरू हटाउँछौं, हामीले महसुस गर्छौं कि हामी प्रत्येकलाई चलाउने जीवन शक्ति, आत्मा, एउटै हो।

भारतीय सङ्गीतका रूपहरू

त्यसैले, हामीले धेरै प्रकारका भारतीय सङ्गीत-शास्त्रीय सङ्गीत, क्षेत्रीय सङ्गीत, भक्ति सङ्गीत, आदि सिक्र

रमाइलो गर्छौं। हामी बुझ्छौं कि विभिन्न क्षेत्रहरूबाट गीतहरू सिक्र रमाइलो मात्र होइन तर हाम्रो देशका विभिन्न राज्यहरूको स्थानीय संस्कृति र परम्परालाई बुझ्न पनि मद्दत गर्दछ। विभिन्न प्रकारका गीतहरू छान्नुहोस् र तिनीहरूलाई सिक्रहोस्। यसलाई कक्षा, सभा वा आफ्ना साथीहरू र परिवारमा प्रस्तुत गर्नुहोस्।

